

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМА НА СРЕДНОТО СТРУЧНО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

ТЕРМОТЕХНИКА

за IV година

МАШИНСКА СТРУКА
машинско-енергетски техничар

Скопје, мај 2002 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ТЕРМОТЕХНИКА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: Машинско-енергетски техничар

1.2.2. Струка: Машинска

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Предмет карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Четврта година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 3 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 99 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен предмет во функција на завршен испит

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

Целите на наставниот предмет се ученикот да:

- ги споредува конструктивните изведби кај ото и дизел моторите;
- ги сумира заедничките карактеристики на ото, дизел и полудизел моторите;
- ги поврзе заедничките карактеристики кај ото, дизел и полудизел моторите;
- ги анализира заедничките особини на гасните и парните турбини;
- го споредува принципот на работа ладилните и топлинските машини;
- се оспособува за тимска работа;
- иницира проблеми во термотехниката.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно постигнување на поставените цели во Наставната програма *термотехника*, потребно е претходно да се постигнати целите од *термотехника* од втора и трета година.

4. ОБРАЗОВЕН ЦИКЛУС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели <i>Ученикот:</i>	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. МОТОРИ СО ВНАТРЕШНО СОГОРУВАЊЕ	50	<ul style="list-style-type: none"> - Ги разликува клипните мотори (ото, дизел и полудизел); - ги споредува двотактните и четиритактните клипни мотори; - ги разликува теоретските од работните (стварните) циклуси и нивното претставување во дијаграми на моторите СВС, - ги пресметува индикаторските и ефективните параметри на моторот; - го селектира начинот на довод на горивото кај ото и дизел моторите; - ги познава карактеристиките на палењето кај ото и дизел моторите; - ги разликува начините на стартување на моторите; - го разликува воздушното ладење и ладењето со течност кај моторите; - ги разликува техничките карактеристики и функционирањето на системите за подмачкување; - го познава одржувањето на системите за гориво кај моторите; - споредува гасни мотори со гас-генератори; 	<p>Се води насочена дискусија за поделбата на моторите, се дискутира и објаснува за теоретските процеси, се објаснуваат шеми на системи, се решаваат задачи, се презентираат делови, се поставуваат проблеми, се цртат дијаграми и шеми.</p>	<p>Термотехника</p> <p>II и III година</p>

<p>2.ГАСНИ ТУРБИНИ</p>	<p>20</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ученикот ги опишува составните делови на гасните турбини; - шематски ги претставува гасно – турбинските постројки со и без регенератор; - прави разлика меѓу регенератор и ладилник; - опишува регулација на гасно - турбинската постројка со компримиран воздух - со согорените гасови; - го препознава материјалот од кој се изработуваат гасно - турбинските постројки; - го открива процес на гасно-турбинската постројка со 2 турбини; - го објаснува процесот на согорувањето на течно и гасно гориво во комората за согорување. 	<p>Се дискутира за погонските машини, се цртат шеми на различни гасно-турбински постројки, се објаснуваат принципи на работа. Се води насочена дискусија за специчноста на гасните постројки, се претставува графички регулацијата на гасните постројки.</p>	<p>Термотехника II година Термотехника III година</p>
<p>3. ЛАДИЛНА ТЕХНИКА</p>	<p>25</p>	<ul style="list-style-type: none"> - го познава принципот на работа на ладиланите машини(постројки) ; - разликува воздушни од парни компресорски ладилни постројки; - ги познава циклусите со придушување, всисување на сувозаситена пареа и подладување на кондензатот; - ја проценува ефикасноста на двостепената компресија; - го објаснува штетниот простор кај компресорот; - ја познава апсорпционата ладилна машина и нејзиниот принцип на работа; - го препознава индиректното ладење, - го опишува ејекторското ладење; - ги класифицира составните елементи на ладилните машини: компресор, 	<p>Се објаснува за обратните (леви) кружни процеси, се црта шеми на ладилни постројки, се опишуваат ладилните средства, се изведуваат заклучоци за подобрување на ладилниот учинок се прикажува теоретски и стварен волумен на компресорот, се демонстрираат составни делови од ладилните постројки.</p>	<p>Термотехника II година Термотехника III година</p>

		кондензатор,регулациски вентил и спарувач.		
4. АЛТЕРНАТИВНИ ИЗВОРИ НА ЕНЕРГИЈА	4	- ги набројува полезните дејства на сонцето, ветерот и плимата и осеката на морската вода.	се дискутира за искористувањето на сончевата енергија како извор на топлотна енергија, се прикажуваат слики од ветерници и други агрегати кои користат алтернативна енергија.	Термотехника II година

4.2. Наставни методи и активности на учење

Според целите на наставниот предмет **термотехника**, се применуваат следниве наставни методи: фронтална, дискусија, демонстрација, решавање на проблеми и други.

Ученичките активности се искажуваат со слушање, набљудување, забележување, цртање, користење на шеми, цртежи, дијаграми, примена на табели и проспекти и др.

Активностите на наставникот се искажуваат со дискутирање за проблемите, објаснување на принципите на работа, давање инструкции за поедноставување на проблемите, организирање на групна и индивидуална работа и др.

4.3. Организација и реализација на наставата

Воспитнообразовната работа по наставниот предмет термотехника, се реализира во специјализирани училници или кабинети по машинска енергетика. Според целите на Програмата, може да се организира настава и во погони од индустриски ладилни постројки. Наставниот предмет е застапен во четврта година со 3 часа неделно во две полугодја.

4.4. Наставни средства и помагала

За успешна реализација на Наставната програма **термотехника**, потребни се наставни средства и помагала и тоа :
слики и шеми на пресеци од ото, дизел и полудизел мотори , составни подвижни и неподвижни делови на мотори, шеми и цртежи од системите на моторите, гасните турбини и ладилните постројки, графоскоп, проспекти, списанија, учебник и др.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигнувањата на учениците, е перманентно преку усно и писмено проверување преку изработени објективни тестови на знаења по секоја тематска целина. Исто така се следи и вреднува активноста на учениците што ја покажуваат во текот на целата наставна година, во насочените дискусии и решавањето на поставените проблеми. Доколку ученикот не ги постигне зацртаните цели на Наставната програма, се постапува согласно законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по овој предмет треба да е физички и психички здрав, да го познава македонскиот јазик и кирилското писмо, да е комуникативен и отворен за соработка, да има соодветно образование, да биде со и без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, креативен, способен за примена на иновации во својата воспитнообразовна работа.

6.2. Стандард на наставен кадар

Завршени студии по машинство VII₁ и со здобиена педагошко-психолошка и методска подготовка на соодветните факултети и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

За постигнување на целите од овој наставен предмет се користат и специјализирана училница или кабинети по енергетика, опремени според Нормативот за опрема со наставни средства и помагала.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКАТА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработката: мај 2002 година

7.2. Состав на работната група:

1. Виолета Грујевска, советник, раководител, Биро за развој на образованието - Скопје
2. Јовановски Митре, проф., член, ДСЕМУ „Ѓорѓи Наумов“-Битола
3. Проф. д-р Љубица Петрушевска, член, Машински факултет - Скопје
4. Светислав Шопов, дип. маш. инж., член, „ 8-ми Септември“- Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.9.2002 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по предметот *термотехника*, ја одобри (донесе) министерот за образование и наука со решение бр.11-3368/1 од 24.06.2002